WIKIPEDIA

Lejassorbu valoda

Vikipēdijas lapa

Lejassorbu valoda (*dolnoserbšćina*) ir rietumslāvu valoda, kurā 2007. gadā runāja ap 7 tūkstošiem cilvēku,[1] kas galvenokārt dzīvo Vācijas austrumos Brandenburgas federālajā zemē. Lejassorbu valoda ir viena no divām sorbu valodām; otra ir augšsorbu valoda. Abas sorbu valodas viena no otras atšķiras gan fonētiski, gan morfoloģiski, gan vārdu izrunā, tajā pat laikā tām ir kopīgas iezīmes, kuras tās atšķir no citām rietumslāvu valodām. Daļa lejassorbu vēlas, lai viņu valodu sauktu par vendu valodu un augšsorbu — par vienkārši sorbu jeb serbu (tautas pašnosaukums ir serbi, "sorbi" nāk no ģermāņu valodām un tiek lietots, lai nejauktu ar dienvidu slāvu serbiem).[2]

Lejassorbu valoda ***dolnoserbšćina***	
Valodu lieto:	Vācijā
Reģions:	Lejaslužice, Brandenburga
Pratēju skaits:	7000 (2007. gadā)[1]
Valodu saime:	indoeiropiešu valodas slāvu valodas rietumslāvu valodas sorbu valodas **Lejassorbu valoda**
Rakstība:	Latīņu alfabēts
Valodas kodi	
ISO 639-1:	*nav*
ISO 639-2:	`dsb`
ISO 639-3:	`dsb (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=dsb)`

Piezīme: Šī lapa var saturēt IPA fonētiskās rakstzīmes unikodā. Bez pilnīga renderēšanas atbalsta vajadzīgo simbolu vietā var redzēt jautājuma zīmes, kastes vai citus simbolus.

Satura rādītājs

Vēsture

Rakstība

Literatūra

Ārējās saites

Atsauces

Vēsture

Pirmā rakstība lejassorbiski parādījās 16. gadsimtā,[3] pirmo gramatiku 1650. gadā uzrakstījis luterāņu mācītājs Jans Hoinans.[4] Lejassorbu valodas literārais standarts tika izstrādāts 18. gadsimtā, balstoties uz Kotbusas dialekta dienvidu formu un ar augšsorbu valodas ietekmi.[5] Valoda lieto latīņu alfabētu ar diakritiskajām zīmēm.

Norādes Kotbusā un tā apkaimē reģionā bieži ir divvalodu, un Kotbusā ir ģimnāzija, kurā viena no mācību valodām ir lejassorbu. Tā ir ļoti apdraudēta valoda. Lielākā daļa cilvēku ar lejassorbu kā dzimto valodu mūsdienās pieder pie vecākās paaudzes. Citām lejassorbu paaudzēm dzimtā ir vācu valoda.[6] Lielais dialektu daudzums apgrūtina valodas izdzīvošanu, turklāt literārā valoda atšķiras no pamatvalodas ar savu tuvinātību augšsorbu gramatiskajām formām.[3]

Divvalodīgie ielu nosaukumi Kotbusā

Rakstība

Mūsdienu lejassorbu alfabētā ir 36 burti:[7]

№	Burts	Nosaukums	Izruna (IPA)
1	**A a**	a	[a]
2	**B b**	bej	[b]
3	**C c**	cej	[t͡s]
4	**Č č**	čej	[t͡ʃ]
5	**Ć ć**	ćej	[t͡ɕ]
6	**D d**	dej	[d]
7	**Dź dź**	dźej	[d͡ʑ]
8	**E e**	ej	[ɛ]
9	**Ě ě**	ět	[e]
10	**F f**	ef	[f]
11	**G g**	gej	[g]
12	**H h**	ha	[ɦ]
13	**Ch ch**	cha	[x]
14	**I i**	i	[i]
15	**J j**	jot	[j]
16	**K k**	ka	[k]
17	**Ł ł**	eł	[w̯]
18	**L l**	el	[l]

№	Burts	Nosaukums	Izruna (IPA)
19	**M m**	em	[m]
20	**N n**	en	[n]
21	**Ń ń**	ejn	[ɲ]
22	**O o**	o	[ɔ]
23	**Ó ó**		[o]
24	**P p**	pej	[p]
25	**R r**	er	[r]
26	**Ř ř**	ejř	[rʲ]
27	**S s**	es	[s]
28	**Š š**	eš	[ʃ]
29	**Ś ś**	śej	[ɕ]
30	**T t**	tej	[t]
31	**U u**	u	[u]
32	**W w**	wej	[w̯]
33	**Y y**	y	[ɨ]
34	**Z z**	zet	[z]
35	**Ž ž**	žet	[ʒ]
36	**Ź ź**	źej	[ʑ]

Burtus Qq, Vv, Xx lieto tikai ārzemju cilmes īpašvārdos.[7]

Līdzskaņu mīkstināšanās netiek tekstā norādīta kad tiem seko burti *ě* un *i*, pirms citiem patskaņiem mīkstinājumu apzīmē ar burtu *j* (*mjod* "medus", *pjas* "suns"), citos gadījumos — ar akūta zīmi (´).[8].

Burts *ó* 1952. gadā tika izslēgts no alfabēta, taču 2007. gadā atgriezts atpakaļ.[8]

Literatūra

- Hannusch, Erwin (1998), Niedersorbisch praktisch und verständlich, Bautzen: Domowina-Verlag, ISBN 3-7420-1667-9
- Laver, John (1994), Principles of Phonetics, Cambridge: Cambridge University Press, ISBN 0-521-45655-X
- Šewc-Schuster, Hinc (1984), Gramatika hornjoserbskeje rěče, Budyšin: Ludowe nakładnistwo Domowina
- Stone, Gerald (2002), "Sorbian (Upper and Lower)", in Comrie, Bernard; Corbett, Greville G. (eds.), The Slavonic Languages, London and New York: Routledge, pp. 593–685, ISBN 9780415280785
- Zygis, Marzena (2003), "Phonetic and Phonological Aspects of Slavic Sibilant Fricatives" (https://web.archive.org/web/20171011125931/http://www.zas.gwz-berlin.de/fileadmin/material/ZASPiL_Volltexte/zp32/zaspil32-zygis.pdf) (PDF), ZAS Papers in Linguistics, 3: 175–213, archived from the original (PDF) on 2017-10-11, retrieved 2015-04-21

Ārējās saites

- Vikikrātuvē par šo tēmu ir pieejami multivides faili. Skatīt: ***Lejassorbu valoda***.

- Lejassorbu programma Brandenburgas radio (https://www.rbb-online.de/radio/sorbisches_programm/sorbisches_programm.html)
- Lejassorbu minivārdnīca (https://web.archive.org/web/20191001005358/https://wold.clld.org/vocabulary/10)
- Tiešsaistes vācu—lejassorbu vārdnīca (https://web.archive.org/web/20200408191630/https://www.dolnoserbski.de/dnw/)
- Tiešsaistes lejassorbu—vācu vārdnīca (https://web.archive.org/web/20200408183043/https://www.dolnoserbski.de/ndw/)

Atsauces

1. «Sorbian, Lower» (https://www.ethnologue.com/language/dsb) (angļu). Ethnologue.
2. Богомолова Т. С. *Функционирование лужицких языков на современном этапе в контексте этнической активизации* // Материалы XXXX международной филологической конференции. Общее языкознание (14—19 марта 2011 года) / Отв. редактор Н. А. Слепокурова. — СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2011. — С. 13. — 54 с.
3. «Трофимович К. К. *Лужицкий язык* // Лингвистический энциклопедический словарь / Главный редактор В. Н. Ярцева. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — 685 с. — ISBN 5-85270-031-2.» (https://web.archive.org/web/20191205151213/http://tapemark.narod.ru/les/277b.html). Arhivēts no oriģināla (http://tapemark.narod.ru/les/277b.html), laiks: 2019. gada 5. decembrī. Skatīts: 2020. gada 14. maijā.
4. Енч Г., Недолужко А. Ю., Скорвид С. С. *Серболужицкий язык*. — С. 9. — 28 с. (http://www.slavcenteur.ru/Proba/ucheba/kursy/Serboluzjazyk.pdf)
5. Björn Rothstein, Rolf Thieroff (2010). *Mood in the Languages of Europe.* John Benjamins Publishing. pp. 376–377. ISBN 9789027205872. (https://books.google.lv/books?id=o3L8oKcbZtoC&redir_esc=y)[novecojusi saite]
6. «Скорвид С. С. *Серболужицкий (серболужицкие) и русинский (русинские) языки: к проблеме их сравнительно-исторической и синхронной общности // Исследование славянских языков в русле традиций сравнительно-исторического и сопоставительного языкознания. Информационные материалы и тезисы докладов международной конференции.* — М.: Издательство Московского университета, 2001. — С. 112. — 110—115 с. — ISBN 5-211-04448-7.» (https://web.archive.org/web/20190214204439/http://www.philol.msu.ru/~slavphil/books/30_10_2001.pdf). Arhivēts no oriģināla (http://www.philol.msu.ru/~slavphil/books/30_10_2001.pdf), laiks: 2019. gada 14. februārī. Skatīts: 2020. gada 14. maijā.
7. Stone G. Sorbian // The Slavonic Languages / Comrie B., Corbett G. — London, New York: Routledge, 1993. — P. 601—605.
8. Janaš P. *Dolnosrbská mluvnice*. — Praha: Karolinum, 2011. — ISBN 978-80-246-1762-6.

Šis ar valodniecību saistītais raksts ir nepilnīgs. Jūs varat dot savu ieguldījumu Vikipēdijā, papildinot to (https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Lejassorbu_valoda&action=edit).

Saturs iegūts no "https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Lejassorbu_valoda&oldid=3277872"

Šī lapa pēdējoreiz labota: 2020. gada 14. jūlijs plkst. 01.24.

Teksts ir pieejams saskaņā ar Creative Commons Attribution/Share-Alike licenci; var pastāvēt papildu ierobežojumi. Plašākai informācijai skatīt lietošanas noteikumus.